

LBRIS

We know
books

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor.

Sabahattin Ali, *Kürk Mantolu Madonna*

© Alice Books, 2025, pentru prezenta ediție în limba română
All rights reserved.

Pe copertă: Myrna Darby (1908-1929), fotografie de autor necunoscut
(cca 1920-1927) (colaj)

Redactare & layout: Vasilica Turculeț

Corectură: Lucia Popovici

ALICE BOOKS

Valea Lupului, Iași

www.alicebooks.ro

hello@alicebooks.ro

Telefon: 0751 54 02 02

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ALI, SABAHATTIN

Madona cu haină de blană / Sabahattin Ali; trad. din lb. turcă de Viorica
Dinescu. – Valea Lupului: Alice Books, 2025
ISBN 978-630-6676-57-6

I. Dinescu, Viorica (trad.)

821.512.161

Sabahattin Ali

Madona cu haină de blană

Traducere din limba turcă
de Viorica Dinescu

2025

SABAHATTIN ALI, profesor, jurnalist, poet, romancier, dramaturg, traducător, s-a născut în 1907 în orașul otoman Eğridere (astăzi Ardino, sudul Bulgariei). A absolvit pedagogia (1926) și, după un an de profesorat, a plecat în Germania cu o bursă de studii (1928-1930), în cadrul unui program al Ministerului turc al Educației. La întoarcere, a predat limba germană în școli din mai multe orașe. Critic fervent al regimului Atatürk, partizan al realismului social și simpatizant al ideilor socialiste, schițele, povestirile, poeziile și articolele sale au fost o țintă frecventă a cenzurii guvernamentale, iar caracterul social al scrierilor sale s-a accentuat mai ales după 1930. Între 1931 și 1933 și apoi mai târziu, în 1947, a fost încarcerat de mai multe ori, sub diverse acuzații – propagandă comunistă într-o școală unde era profesor, un poem critic la adresa lui Mustafa Kemal Atatürk ori caracterul articolelor și al povestirilor sale. Nemaivând voie să lucreze ca profesor din pricina condamnărilor sale, după 1946 scoate mai multe gazete cu teme satirice – *Marko Paşa*, *Merhum Paşa*, *Malum Paşa* și *Ali Baba* –, toate interzise pe rând. A vrut să emigreze, dar nu a primit pașaport. În 1948 a vrut să fugă din țară, dar a fost ucis undeva la granița cu Bulgaria, probabil pe 1 sau pe 2 aprilie 1948, iar trupul i-a fost găsit câteva săptămâni mai târziu. Deși a existat o anchetă soldată cu încarcerarea călăuzei ce trebuia să-l ducă pe Ali peste graniță, împrejurările în care a murit rămân neelucidate pe deplin, fiica sa și o parte din apropiați susținând mereu că ar fi fost ucis de serviciile secrete. Azi, Sabahattin Ali este considerat un simbol al rezistenței sociale și politice în rândul tinerilor turci.

Publicat întâi în foileton între 1940 și 1941, apoi în volum în 1943, romanul *Madona cu haină de blană* a trecut relativ neobservat, dar, redescoperit, a devenit în ultimele decenii bestseller internațional și este considerat acum unul dintre cele mai bune din literatura de limbă turcă. A fost ecranizat într-o coproducție India-Vietnam (*Love in Vietnam/Yêu từ cái nhìn đầu tiên*, 2025; regia: Rahat Shah Kazmi), iar pentru 2026 se preconizează filmările unei coproducții turco-germane (regia: Enes Ateş).

Dintre oamenii întâlniți până acum, unul a lăsat asupra mea cea mai adâncă impresie. Deși au trecut luni de zile de-atunci, nu am putut deloc scăpa de sub această înrâurire. Când rămân cu mine însumi, în fața ochilor prinde viață chipul pur, privirea cam îndepărtată de lume a lui Raif Efendi, care totuși, când întâlnea un semen, încerca să surâdă cu stânjenire. Deși Raif Efendi nu a fost nicidecum un om ieșit din comun. Dimpotrivă, făcea parte dintre oamenii foarte obișnuiți, dintre cei pe care-i vedem zilnic cu sutele în jurul nostru și trecem pe lângă ei fără a-i privi, întrucât nu prezintă nimic deosebit. Nu încăpea îndoială că viața sa, cu laturile ei cunoscute și necunoscute nouă, nu avea nimic care să atragă curiozitatea. Adeseori când întâlnim asemenea

ființe ne întrebăm: oare pentru ce trăiesc acești oameni? Ce găesc ei în faptul de a trăi? Ce logică, ce mobil îi mână să cutreiere pământul, să viețuiască? Însă, gândind așa, îi judecăm numai după aparențe, după manifestările lor exterioare; nu ne trece deloc prin minte că au și ei propriul lor cap, în care, fie că vor, fie că nu, se află un creier ce îi obligă să gândească și că, în consecință, posedă o lume numai a lor, croită după ei înșiși. Dacă, în loc să ne pripim a trage concluzia că sunt lipsiți de viață spirituală, oprindu-ne numai la aspectele exterioare, am manifesta curiozitate față de această lume necunoscută nouă, ar fi probabil cu puțință ca prin cea mai simplă investigație să surprindem niște lucruri cu totul nesperabile, să întâlnim bogății cu totul neașteptate. Din păcate însă, nu se știe din ce rațiuni, oamenii preferă de regulă să se aplece asupra lucrurilor despre care presupun că le oferă ceva. Să găsești un erou care să coboare într-o fântână în străfundurile căreia se bănuiește că ar trăi un balaur este, de bună seamă, mai ușor decât să găsești pe cineva care să se aventureze să coboare într-o fântână în străfundurile căreia nu se știe deloc ce ar putea fi. Chiar și faptul că eu l-am cunoscut mai îndeaproape pe Raif Efendi se datorează unei pure întâmplări.

După ce am fost concediat din funcția neînsemnată de la bancă – nici acum nu cunosc motivul real

al concedierii, mi s-a invocat cel al economiei, dar la o săptămână a fost angajat un altul în locul meu –, am căutat vreme îndelungată de lucru, la Ankara. Puținii bani pe care i-am avut mi-au asigurat un trai cât de cât decent în lunile de vară, dar iarna care s-a apropiat m-a silit să pun capăt dormitului pe la prieteni, pe sofale. Nu-mi mai rămăseseră nici atâția bani cât să-mi reînnoiesc abonamentul la restaurant, care avea să expire peste o săptămână. Când am fost respins la numeroasele examene pe care le-am susținut, deși știam dinainte rezultatul, tot m-am întristat, fără voia mea. După ce am primit răspuns negativ și de la magazinul unde, fără știrea prietenilor mei, solicitasem postul de vânzător, am hoinărit pe străzi, în neștire, până la miezul nopții, pradă deznădejdiei. Nu eram în stare să uit situația disperată în care mă aflam nici chiar atunci când, uneori, eram invitat de cunoscuți la un pahar. Și, ceea ce era mai ciudat, timiditatea și sentimentul de jenă pe care le resimțeam creșteau în egală măsură cu nevoia în care mă aflam și cu incapacitatea de a-mi rezolva problemele măcar de azi pe mâine. Atunci când, pe stradă, întâlneam cunoscuți la care apelasem mai înainte pentru a-mi găsi de lucru și care nu mă trataseră deloc rău, treceam pe lângă ei iute, cu capul în jos. Mă schimbam până și față de prietenii mei pe care, altădată, îi rugam degajat să-mi

LIBRIS | We know books

ofere de mâncare și de la care luam bani cu împrumut fără nicio sfială. Când mă întrebau „Cum îți merge?”, le răspundeam cu un surâs stingherit: „Merge... Găsesc de lucru temporar”, și imediat dispăream. Cu cât aveam mai multă nevoie de oameni, cu atât ceva în mine mă îndemna să fug de ei.

Într-o zi, pe înserate, mergeam agale pe drumul pustiu dintre gară și clădirea expoziției și încercam ca, lăsându-mă furat de toamna minunată a Anka-rei, să-mi creez în suflet o stare optimistă. Soarele care, reflectat în geamurile Casei Poporului, îneca în roșu clădirea de marmură albă, pâcla – praf sau ceață – ce învăluia puietii de brazi și de salcâmi, muncitorii care, aduși de spate, în hainele lor zdrență-roase, se întorceau tăcuți de la cine știe ce construcție, asfaltul pe care, din loc în loc, se vedeau urmele cauciucurilor de automobil... toate păreau împăcate cu existența lor. Trebuie acceptat totul, totul așa cum este. Prin urmare, nici mie nu-mi rămânea altceva de făcut. Tocmai atunci a trecut în viteză pe lângă mine un automobil. Când am întors capul și m-am uitat, mi s-a părut cunoscut chipul din spatele geamului. De altfel și automobilul, după ce a mai mers vreo câțiva metri, s-a oprit. S-a deschis portiera și Hamdi, unul dintre colegii mei de școală, a scos capul și m-a strigat. M-am apropiat.

— Unde te duci? m-a întrebat.

— Nicăieri. Mă plimb!

— Vino, mergem la mine acasă!

Și, fără să-mi mai aștepte răspunsul, mi-a făcut loc lângă el. Așa cum aveam să aflu, se întorcea de la drum, fusese în control pe la fabricile societății la care lucra.

— Am anunțat acasă, printr-o telegramă, că am să vin, așa că am toate motivele să cred că mi-au pregătit câte ceva. Altfel n-aș fi îndrăznit să te invit...

Am râs.

Pe Hamdi, pe care înainte îl vedeam des, nu-l mai întâlnisem de când plecasem de la bancă. Știam că este director adjunct la o societate care mijlocea tranzacții cu mașini, ocupându-se, totodată, și de afaceri cu cherestea și păduri, și că primește un salariu frumos. Mă abținusem să mă adresez lui de când eram șomer, gândind că nu avea să mă creadă că am venit să-l rog să-mi găsească de lucru, ci că îi cer să mă ajute cu bani.

— Ești tot la bancă? m-a întrebat.

— Nu, am plecat de acolo.

S-a mirat.

— Unde te-ai angajat?

— Sunt pe liber! i-am răspuns fără să vreau.

M-a măsurat lung, de sus până jos, s-a uitat la felul cum eram îmbrăcat și pesemne că nu i-a părut

rău de invitația făcută, căci, batându-mă cu palma peste umăr, mi-a spus cu un surâs prietenesc:

— Nu-ți face griji, în seara asta o să vorbim și-o să găsim noi o ieșire!

Arăta mulțumit de poziția lui și sigur de sine. Deci ajunsese în situația să-și permită chiar și luxul de a-și ajuta cunoștințele. L-am invidiat.

Locuia într-o casă mică, destul de cochetă. Avea o soție nițel cam urâtă, dar simpatică. S-au sărutat în fața mea, fără să se jeneze. Hamdi s-a dus să se spele, lăsându-mă singur.

Pentru că nu mă recomandase soției sale, am rămas înțepenit în mijlocul salonului, fără să știu ce să fac. Și femeia stătea lângă ușă și mă examina pe furiș. Părea că-i trece prin minte să mă îmbie să iau loc, dar, după un scurt răstimp de gândire, socotind că nu e necesar, s-a strecurat afară. Am încercat să dau o explicație faptului că Hamdi, care nu numai că nu neglija, ba acorda chiar o atenție exagerată unor asemenea reguli de politețe, datorându-le o bună parte din succesele sale în viață, m-a abandonat brusc, în mijlocul odăii. Era pesemne un mod de comportare deliberat, afectarea unei atitudini voit distrase pe care cei ajunși la ranguri mai înalte o manifestă față de prietenii vechi, rămași în urma lor. A-ți lua imediat un aer atât de protector

și de familiar, încât să li te adresezi deodată cu „tu” amicilor cărora, până atunci, le vorbeai numai cu „dumneavoastră”, a întreba pe cel din fața ta lucruri fără nicio noimă, la pură întâmplare, întrerupându-le apoi răspunsul la jumătate, în modul cel mai firesc din lume, adăugând adesea un surâs caritabil, plin de compătimire... Atât de mult mă obișnuisem cu toate acestea în ultimele zile, încât nici măcar nu mi-a trecut prin minte să mă supăr ori să mă înfurii pe Hamdi. M-am gândit numai să plec fără să anunț pe nimeni și să scap de situația asta jenantă. Dar între timp o țărancă bătrână, cu basma și șorț alb, încălțată cu ciorapi negri cârpiți, mi-a adus o cafea, fără să scoată o vorbă. M-am așezat pe unul din fotoliile cu flori aurii pe fond albastru-închis și m-am uitat în jurul meu. Pe pereți erau fotografii de artiști și poze de familie, pe o etajeră care aparținea evident doamnei se aflau câteva reviste de modă și romane de douăzeci și cinci de kuruși. Albumele orânduite pe o măsuță pentru țigări păreau să fi fost destul de des răsfoite de musafiri. Neștiind ce să fac, am luat unul dintre ele și, mai înainte de a apuca să-l deschid, în ușă a apărut Hamdi. Cu o mână își pieptăna părul ud, cu cealaltă își încheia nasturii cămășii albe cu guler rășfrânt:

— Ei, ia povestește-mi cum o duci!

— Cum s-o duc... Doar ți-am spus.

Părea mulțumit că m-a întâlnit. Probabil că îi făcea plăcere să-și poată demonstra poziția la care ajunsese sau că, gândindu-se la situația mea, se bucura că nu trece și el prin aceleași greutăți. Nu știu de ce, cum vedem că oamenii care ne-au însoțit o vreme pașii au ajuns la ananghie, că asupra lor s-a abătut o nenorocire, resimțim o satisfacție secretă, ca și cum greutățile și necazurile lor, care ar fi putut foarte bine să ne lovească și pe noi, ne-ar fi scăpat pe noi înșine de ele și, întrucât ei le-au atras asupra lor, ținem să le arătăm milă și simpatie. Hamdi, de asemenea, mi-a vorbit ca și cum ar fi încercat aceleași simțăminte:

— Mai scrii?

— Din când în când... Poezii, povestiri...

— Barem îți iese ceva?

Din nou am râs.

— Lasă-te de-asemenea fleacuri! mi-a spus, vorbind în continuare cu superioritate despre succesele vieții practice, despre faptul că a persevera în lucruri inutile, ca literatura, de pildă, după ce ai depășit vârsta școlară, nu poate fi decât dăunător. Fără să-și închipuie măcar că i s-ar fi putut riposta, că s-ar fi putut isca o polemică, vorbea ca și cum i-ar fi dat sfaturi unui copil mic și nu se sfia să arate, prin aerele pe care și le lua, că își trage cutezanța unei atari comportări din succesele repurtate în viața lui. Pe

chipul meu flutura un surâs pe care îl simțeam, cu luciditate, ca tare tâmp; mă uitam la el uluit și prin această reacție a mea îl stimulam și mai mult.

— Treci mâine-dimineață pe la mine, mi-a spus. Să vedem, ceva o să găsim noi, neapărat... Ești un băiat deștept, știu asta... Nu prea te omori cu munca, dar asta n-are importanță. Viața și nevoile învață multe pe om. Nu uita! Vino mâine, devreme, să mă vezi!

Zicând acestea, părea că uitase cu totul că, la școală, el însuși fusese unul dintre cei mai mari leneși. Sau vorbea așa, fără jenă, fiind sigur că, acum, nu i-aș putea aminti de acest lucru.

A schițat un gest de parcă ar fi vrut să se ridice de pe locul său. M-am sculat imediat în picioare și, întinzându-i mâna, i-am spus:

— Pe mine te rog să mă scuzi...

— De ce, dragă... E încă devreme... Cum vrei...

Uitasem că mă invitase la masă. Mi-am amintit în clipa aceea. El însă părea că uitase cu totul. La ușă, când mi-am luat pălăria, i-am spus:

— Respectele mele doamnei!

— Bine, bine, treci mâine pe la mine!

Și, adăugând „Nu fi trist, dragă!”, m-a mângâiat pe spate.

Când am ieșit din casă, se întunecase de-a binelea. Pe stradă se aprinseseră luminile. Am respirat

o dată adânc. Chiar așa, amestecat cu un pic de praf, aerul mi s-a părut minunat, nespus de pur; simțeam că îmi face bine. Am mers alene. Călcam apăsat.

A doua zi, spre prânz, m-am dus la compania unde lucra Hamdi, cu toate că aseară, când plecasem de la el, nu avusesem deloc această intenție. De altfel, nici nu exista vreun angajament ferm din partea lui. Mă condusesese cu cuvintele obișnuite: „O să vedem, o să ne gândim la ceva, o să facem ceva”, vorbe pe care mă deprinsesem să le aud din partea tuturor oamenilor de bine la care apelasem. Dintr-o rațiune neînțeleasă nici de mine, mă mânase la el nu atât speranța unei rezolvări, ci dorința de a mă vedea umilit. Voiam, pur și simplu, să-mi pot spune mie însumi: „Aseară l-ai ascultat fără să scoți o vorbă și ai acceptat ca el să-și dea aere de binefăcător față de tine. Haide, ai curaj și du treaba asta până la capăt, ca să capeți ceea ce meriți”.

Un ușier m-a condus mai întâi într-o cămăruță unde m-a lăsat să aștept. Când am intrat la Hamdi, am simțit cum mi s-a întipărit pe față același surâs tâmp de ieri și m-am înfuriat și mai mult pe mine.

Cu o mulțime de hârtii întinse în fața lui, Hamdi era ocupat cu diverși funcționari care se perindau neîncetat prin biroul lui. Mi-a arătat un scaun cu capul și a continuat să-și vadă de treabă. M-am așezat, fără să îndrăznesc să-i dau mâna. Mă simțeam

stânjenit de parcă ar fi fost superiorul meu, chiar binefăcătorul meu, și comportarea lui mi se părea într-un totu potrivită cu persoana mea care se înjosea într-atâta. Ce mare distanță se crease, în câteva ceasuri numai, între noi doi! Ce departe era acum colegul meu de școală care aseară, pe drum, mă luase în mașina lui de funcționarul plin de importanță din fața mea! Cât de exteriori, de ridicoli, de goi și mai ales cât de îndepărtați de omenia autentică sunt factorii care reglează relațiile între oameni! De aseară până acuma nici eu, nici Hamdi nu suferiseram vreo schimbare esențială; și unul, și celălalt eram, în realitate, aceiași. Și totuși, unele lucruri pe care le aflate fiecare dintre noi despre celălalt, lucruri mărunte, de domeniul amănunțel, ne-au purtat pe amândoi în sensuri diferite. Și, ceea ce era și mai ciudat, și el, și eu acceptam această modificare a raporturilor noastre, o găseam chiar firească. Nu eram supărat nici pe Hamdi, nici pe mine, mă supăra numai faptul că mă aflam aici.

Într-un moment în care încăperea s-a golit, prietenul meu mi-a spus, ridicând capul:

— Ți-am găsit de lucru!

Apoi, sfredelindu-mă cu o privire îndrăzneță și plină de subînțelesuri, a adăugat:

— Am creat un post nou, anume pentru tine. Nu-i ceva obositor. Vei urmări afacerile pe care societatea noastră le încheie cu diferite bănci și mai

cu seamă cu banca noastră tutelară. Un fel de funcționar de legătură între societate și bănci... În timpul liber stai la birou și îți vezi de treburile tale... Poți să scrii câte versuri vrei... Am vorbit cu directorul, îți vom fixa o leafă lunară... Deocamdată nu-ți putem da prea mult, numai patruzeci-cincizeci de lire... Pe viitor însă suma va crește... Vom mai vedea... Succes!

Mi-a întins mâna fără să se ridice din fotoliu. I-am strâns-o și i-am mulțumit. Pe chip i se citea o mulțumire sinceră pentru binele pe care mi-l făcuse. M-am gândit că în fond nu era deloc un om rău, că totul se datora numai obligațiilor ce decurgeau din funcția sa și că poate și acestea aveau, în realitate, rostul lor. Dar, odată aflat pe coridor, am stat pe loc o vreme ezitând destul de mult între a mă duce în biroul pe care mi-l indicase și a abandona totul, a pleca. Apoi, cu capul în jos, am făcut câțiva pași șovăielnici, întrebând pe primul slujbaș întâlnit unde se află biroul traducătorului Raif Efendi. Omul mi-a arătat vag cu mâna o ușă și a trecut mai departe.

M-am oprit din nou. Ce mă împiedica să abandonez totul și să plec? Nu puteam sacrifica un salariu de patruzeci de lire? Sau poate jena de a comite un act reprobabil față de Hamdi era pricina? Nu!

Șomajul care dura de luni de zile, faptul că nu știam încotro să mă îndrept când voi ieși de aici, unde să-mi caut de lucru... Și, în sfârșit, lipsa de curaj căreia îi căzusem cu totul pradă... Iată de fapt ceea ce mă reținea acum pe coridorul obscur, ceea ce mă determina să aștept să treacă un alt slujbaș care să mă îndrume.

În cele din urmă, am întredeschis o ușă la întâmplare și înăuntru l-am văzut pe Raif Efendi. Deși nu-l cunoșteam dinainte, am simțit imediat că omul acesta aplecat deasupra biroului nu putea fi altcineva. Mai apoi am stat și am reflectat de unde mi-a venit această convingere. Hamdi îmi spusese: „Am dat dispoziții să ți se pună un birou în camera unde lucrează Raif Efendi, traducătorul nostru din germană – un om tăcut, blajin, care nu-i în stare să facă rău cuiva”. Vorbea despre el utilizând termenul „efendi”, când, în timpurile actuale, oricui i se spune *bey*, „domn”.

Pesemne că am intrat în birou fără nicio ezitare, pentru că imaginea creată despre el în urma caracterizării făcute de Hamdi se potrivea foarte mult cu bărbatul nebărbierit, cărunț, cu ochelari cu ramă de baga, pe care l-am văzut acolo. L-am întrebat foarte firesc „Dumneavoastră sunteți Raif Efendi, nu-i așa?” pe cel care, ridicându-și capul, se uita la mine cu priviri absente.